

Чувар Немирне Границе

Вод Војске Србије чува Гаџар, једино село у Либану из кога се нису повукле Израелске одбрамбене снаге (IDF) после жестоких борби вођених у лето 2006.

године

Необичан пример како судбина може да се поигра са неким местом представља Гаџар, село за које се чак не може поуздано установити коме припада. Према Уједињеним нацијама две трећине села су у Либану, а једна трећина у Израелу, прецизније на делу територија Голанске висоравни који

су Израелске одбрамбене снаге (IDF) 1967. године преотеле Сирији.

Израел је једнострано анектирао Голанску висораван, али нема међународну подршку за тај чин. Између Либана и Израела није дефинисана граница, али из практичних разлога, у недостатку бољег решења, Уједињене нације поштују провизорно и често недовољно прецизно нацртану

границу из двадесетих година прошлог века.

Када се 2000. године Израел одлучио на повлачење са југа Либана дефинисана је тзв. „плава линија“, односно линија повлачења IDF. За одбрану од инфилтрације терориста и диверзаната са севера, IDF је поставила „техничку ограду“, снажну одбрамбену линију која се препознаје по високој жичаној огради накићеној сензорима и камерама. Паралелно са оградом пружају се макадамски и асфалтни пут изграђени за потребе патрола и брзог премештања јединица задужених за заштиту границе. У дубини Израела размештене су интервентне јединице које на инциденте и безбедносне претње реагују врло брзо – тенкови меркава појављују се за само петнаестак минута.

ПЛАВИ ШЛЕМОВИ

После оружаног конфликта у лето 2006. године, Савет безбедности УН одобрио је јачање UNIFIL до броја од 15.000 припадника оружане снаге. У складу са проценом да мисија мора бити снажна сила одвраћања, на терену су размештене интервентне јединице наоружане тешком ратном техником, укључујући самоходне хаубице калибра 155 mm и тенкове.

UNIFIL од октобра 2006. године има властиту морнарицу која је задужена за подршку Либанској морнарици и контролу територијалних вода Либана.

Сада UNIFIL има око 11.000 војника и близу хиљаду цивила. Буџет мисије је 524 милиона америчких долара.

Подручје инцидената

Главно подручје инцидената је међупростор између „плаве линије“ и „техничке ограде“ која припада Израелу, али без препознатљивих и видљивих ознака. Љути противник Израела, покрет Хизболах, у тој међузони стално проверава будност IDF. Некада су то отворене провокације, као што је Хезболах платио да се изгради дечије игралиште на једној од безбедносно врућих тачака, иза „плаве линије“ уз саму „техничку ограду“.

Рат нерава брзо би прешао у отворени сукоб да на терену нису размештене снаге UNIFIL, мисије Уједињених нација која „покрива“ зону у којој су до 2000. године биле јединице IDF, од реке Литани на северу до „плаве линије“ на југу. Задаци које сада извршава UNIFIL дефинисани су Резолуцијом Савета безбедности број 1701 која је окончала жестоки оружани конфликт IDF и Хизболах вођен 34 дана, од 12. јула до 14. августа 2006. године.

UNIFIL је осим надзора прекида сукоба и повратка на стање пре почетка офанзиве IDF задужен за раз-

оружање нелегалних оружане формације од реке Литани до „плаве линије“. На том задатку, према Резолуцији 1701, UNIFIL подржава Либанске оружане снаге (у сленгу на терену познате по енглеској скраћеници LAF) у разоружавању људи. На папиру, наоружање на југу Либана може да има само UNIFIL и либанске владине снаге. У пракси, главни проблем је велика моћ Хизболаха који је охрабрен резултатима конфликта из лета 2006. године када је по први пут војним средствима заустављена офанзива IDF. Фотографије уништених меркава пропаганда Хизболаха радо показује као доказ да се IDF може савладати, чиме је промењена слика одржавана још од првог блискоисточног конфликта вођеног пре 65 година.

Јачање Хизболаха

Хизболах има невидљиву ефективну контролу на терену и труди се да одржи дискретно и истовремено масовно присуство. Његово престање из једне од шиитских партија, у водећу шиитску организацију током деведесетих година, до масов-

ног покрета после рата 2006. године, пратило је јачање организације војног крила које је постало добро обучена и солидно наоружана сила.

Сада Хизболах има присталице свих вера, укључујући хришћане. За то постоји политичка подлога јер је Хезболах сада део покрета „8. март“ који предводе Хизболахов ратни вођа Хасан Насралах и легендарни хришћански ратни вођа генерал Мишел Аун. Зато се масовност подршке Хизболаху не доводи у питање, иако на југу Либана слика није ни мало хомогена, чак ни унутар редова шиита. Већ на први поглед препознају се села окићена жутим заставама Хизболаха и црвеним заставама Амала, некада водеће шиитске организације.

Престиж Хизболаха створен у рату 2006. сада се поново потврђује у грађанском рату и Сирији, где борци из Либана имају важну, ако не и водећу улогу у борби против побуњеника, који су већином регрутовани међу сунитима. Међународни фактор је тврдо важан јер потпуно нескривено Хизболах ужива неограничено поверење Ирана, одакле долази до сталног прилива новца и наоружања.

СА ДОМАЋИНИМА – УЗ КАФУ

Либанци су некада били под влашћу Османског царства и наслеђе из тог доба је традиционална „турска“ кафа, иста онаква каква се пије код нас. Понуда за кафу може да буде први корак у сусрету са сваким Либанцем, које год вере он био.

Понека кафа и поштовање према домаћинима део су балканског менталитета и зато када се појавите на контролном пункту Либанских оружаних снага у пратњи припадника Војске Србије у мисији UNIFIL пролазите једноставно и брзо. Заставник Младен Пуповац из Елемента националне подршке рутински поздравља Либанце уз кратко: Србија. На месту сувозача, потпуковник Зоран Јанићијевић, старији национални представник, само је климнуо главом.

Није за све припаднике УНИФИЛ прелазак контролног пункта тако једноставан јер неки су можда превише крути и затворени, неки можда само броје дане до одласка из мисије. Треба уважити и разлику у мотивима, јер се из неких држава у Либан долази по наређењу, а наши људи су сами изабрали изазов одласка у кризни регион.

У бази УН 7-2

У причи са припадницима Војске Србије, уз кафу или нес, у кантинама централне базе Сектора Исток, бази УН 7-2 и кантини Команде UNIFIL у Накури, нико не крије да је додатни приход врло важан мотив, али свакако не и једини, јер мисија у иностранству је стварно искушење и провера колико ко вреди у својој професији и колико може да учини. Готово идентичне су приче свих војних професионалаца, без обзира одакле долазе, из

Сунити, који окружују шиитски животни простор на Блиском истоку надмоћном већином, ослонили су се пре свега на богатство земаља залива.

У грађанског рату у Сирији жестоко се боре Либанци обе идеолошко-верске провенијенције. Хизболахови борци пали у Сирији, у Либану се отворено славе као пример храбрости. На улицама градова и насеља која подржавају Хезболах виде се билборди и бројне мање слике погинулих ратника са пригодним слоганима. Фотографије су технички врхунски урађене и приказују униформисане борце по светским стандардима, са имицом који необично подсећа на IDF.

Оно што не смете да учините као гост у Либану је да без посебног одобрења снимите ратну иконографију. То је део потпуне забране снимања на југу Либана која је неформална, али се изузетно ефикасно спроводи. Свако зна коме треба да јави када приметити такве покушаје и следи конфискација камере. Забрана се односи и на UNIFIL који се држи неформалних „правила игре“, у складу са праксом Уједињених нација да поштује посебности терена.

најбогатијих чланица Европске уније или Далеког истока, у „плаве шлемове“ се долази да се покаже шта се зна и обезбеди стамбени кредит.

За наше људе Либан је разумљив и близак већ на први поглед – село са звоником православне цркве, мало даље минарет. База УН 7-2 смештена је између два места са православном већином – Маржајуна и Ебен Елсакија. Срби су пријатно изненадили Либанце када су у униформи први пут ушли у цркву и прекрстили се „по православном“.

Ебен Елсаки, место потпуно разрушено током крвавих година либанског грађанског рата, има малу камену цркву у коју недељом ујутру долазе православни верници и мештани и Етиопљанке које због немаштине у својој држави долазе да раде као слушкиње у кућама богаћијих Либанаца.

– Трудимо се да покажемо поштовање према оба православна попа, у оба места поред базе – каже нам

ВРУЋА ТЕРИТОРИЈА

На подручју Сектора Исток, где се налазе припадници Војске Србије, живи око 120.000 људи, у средини која је изразито верски мешовита. Доминантни су шиити са неких 46 процената становништва. Хришћанска заједница представља око 21 одсто, а сунити чине око 20 процената и концентрисани су на падинама планине Хермон према Сирији. Друза има око 11 одсто, а 12 одсто је категорија мешовита.

Зону Сектора Исток од 359 квадратних километара обезбеђује бригада предвођена Шпанцима, у чијем саставу су по један шпански, индијски, индонезански и непалски батаљон и малезијска чета.

Пешадијски вод Војске Србије је у саставу Прве чете шпанског батаљона. У сектору је још 11 Срба – шест штабних официра и пет припадника националног елемента за подршку.

Забрана снимања врло је важна за безбедносну заштиту Хизболаха, јер се на тај начин штити идентитет људи укључених у тај покрет. Када затреба покрет без тешкоћа прикупља људе и формира борбене јединице, што се у Сирији и доказало.

IDF будно мотри на све што се дешава, али са тежиштем на свеобухватном електронском извиђању, од-

носно пресретању свих видова електронских комуникација и на извиђању из ваздушног простора. С обзиром да Либан нема потенцијала за ваздушно осматрање и јављање и системе ПВО, IDF свакодневно лети кроз либански ваздушни простор, посебно изнад подручја где су активне присталице Хизболаха.

UNIFIL само прикупља податке радарског осматрања и прави стати-

потпуковник Рашо Дедић, официр на дужности у цивилно-војној сарадњи у команди Сектора Исток.

Симболично дужина пута од базе УН 7-2 до куће приказана је на стрелицама у бојама националних застава постављеним на стуб – до Београда има 1.812 километара, Крушевца 1.676, Ниша 1.626... а на дну је стрелица која показује сасвим други правац и на њој пише: Катманду – 4.780 km. Временски, пут до куће је шест месеци.

У време наше посете у бази 7-2 кратко су била два вода Војске Србије, један на одласку, други на доласку. Колона белих возила, четири БОВ-а, два „пуха“ и један ТАМ-150 припремала се за покрет у базу 4-28 Гаџар, док су се завршавале последње припреме за повратак претходног вода у отаџбину.

Звук мотора БОВ-а надвладала је бука транспортног хеликоптера Ми-8АМТ који је прилазио хелиодрому

базе 7-2. Кроз буку повремено продире глас заставника Светозара Пешића: „Водите рачуна... морате да следите...покрет“.

Командир вода Четврте бригаде КоВ капетан Милош Тодоровић седе у „пух“ и колона креће из базе. Према процедури, због ограничења брзине вожње оклопних возила, испред колоне иде један војник чији корак намеће полагамо кретање.

Похвале српским мировњацима

Већ следећег јутра вод Војске Србије у Гаџару делује као да су ту одувек. На БОВ-ове се постављају митраљези и придошлице се навикавају на скучени простор базе у којој ће провести шест месеци. Капетан Тодоровић са колегама посматра израелске положаје и потпуно раван пут коме су Уједињене нације дале назив Сијера Делта. Тим путем могу да се

крећу само припадници УН и неколико високоранжираних официра Либанских оружаних снага по посебној најави и процедури.

Када БОВ излази из базе, после само пар десетака метара, пролази поред три куће с разлогом постављене уз саму базу. Деца која трчкарају околу и мала продавница део су декора за неформални надзор. Свака страна на терену мора да пази шта раде остали актери. Хизболах се не труди да то прикрије и зато у великој брзини поред БОВ-ова и „пухова“ пролази пик-ап са карактеристичним брадацима младићима у теретном простору.

Иза привидно цивилног возила појављује се „хамви“ либанске војске чији возач лежерно, са избаченом руком кроз прозор, пролази поред БОВ-ова.

– Увек се из цивилног возила појављује једно војно лице. То наравно није случајност, али на то се не осврћемо, радимо по процедури –

стику повреда ваздушног простора Либана, али без мандата да то застави.

Село Гаџар

Стално одмеравање снага посебно је приметно у зони одговорности Сектора Исток, која је била главно поприште борби у лето 2006. године. Сада се у тој зони дешава највише инцидената и у њој су смештене главне „критичне“ безбедносне тачке. Једна од тих тачака је село Гаџар, једино место у јужном Либану које IDF још увек држи под контролом, противно одлуци о повлачењу из 2000. године и примирју из 2006. године.

Француски картографи израдили су још 1920. године нацрте границе између Либана и Сирије, која никада није званично потврђена. Становници села, припадници шиитске секте алавита, 1932. године сами су одлучили да живе у Сирији. Офанзива ИДФ 1967. године променила је прилике и становници Гаџара остали су одсечени од Сирије. Из прагматичних разлога прихватили су

каже капетан Слободан Врцељ из Елемента националне подршке. Када се служи под заставом УН све што се чини подлеже прецизно одређеним процедурама које су ослонац за обједињавање рада мултинационалне организације.

Одлична обученост припадника Војске Србије у мисији UNIFIL и њихов коректан и отворен однос према Либанцима и „плавим шлемовима“, створили су позитивну слику о њима.

– Српски војници су нам се придружили прошле године и веома сам задовољан њима. Надамо се да ће у следећој ротацији бити још више војника из Србије, да ће доћи читава чета. Ваши војници су отресити и способни за врло осетљиве задатке мировњака што је врло сложен посао. Јер овде морају да буду у контакту и са локалним становништвом, где треба послушквати шта говоре, а не само наступати са захтевима – рекао

БОРБЕНА ОКЛОПНА ВОЗИЛА

Припадници Војске Србије превозе се возилима БОВ М86 која су прилагођена задацима у мировној мисији. У Техничком ремонту заводу Чачак пет возила М86 прошла су генерални ремонт и пребојена су у бело, а добила су неколико новина – за везу је уграђен радио-уређај нове генерације француске фирме „Талес“ са појачивачем, затим систем за климатизацију и слој посебног материјала унутар возила за заштиту посаде од буке.

После доласка у Либан, у радионици базе 7-2 урађена је још једна модификација – на предњи део возила постављен је секач жице. Сва возила која се крећу у Сектору Исток имају сличан додатак постављен после инцидента у Авганистану у којем је један Шпанац изгубио живот од намерно растегнуте жице на путу кретања патроле.

Завод у Чачку припремио је још осам БОВ М86 који ће бити пребачени у Либан на јесен ове године за потребе чете Војске Србије која ће бити у саставу UNIFIL од краја новембра.

израелско држављанство и тиме обезбедили приступ солидно плаћеним радним местима у израелској привреди или, ако те не желе, добијали су пасош који даје отворена врата за рад у развијеним земљама.

У међувремену село се ширило према северу у дубину јужног Либана, под контролом IDF током бурних осамдесетих година. Становници Гаџара градили су велике куће, има-

ли су виши животни стандард од суседа из места у јужном Либану и нису радо хтели да то промене и поред верских и политичких резерви према Израелу.

Хизболах је пронашао свој рачун у свему томе и са положаја у близини села, 2005. године, послао је неколико ракета у Израел а затим се инфилтрирао у село. IDF је очистио Гаџар од Хизболаха, али није

нам је командант UNIFIL, италијански генерал-мајор Паоло Сера.

Осим вода у бази УН 4-28, штабних официра и елемента националне

подршке у УН 7-2, који су стално у међусобном контакту, на служби у Команди UNIFIL су још наша два штабна официра. Главна база мисије,

оставио сталну посаду у северном делу села, где је тај покрет поново ушао на почетку борби јула 2006. године.

Израелци су новембра 2010. одлучили да се IDF повуче из северног дела Гаџара, али када се обезбеде задовољавајуће безбедносне гаранције. UNIFIL се труди да питање повлачења покрене са мртве тачке, али за сада без резултата.

IDF препознаје Гаџар као једну од кључних тачака за контролу јужног Либана, посебно од како је пре две године почео грађански рат у Сирији. Положај села на ободу Голанске висоравни штити долину реке Хасаби и извориште Вазани. Из тих токова вода долази у реку Јордан која је извор воде од пресудног значаја за одржавање Израела.

Српска застава мира

Сада у Гаџару према подацима IDF-а живи 2.212 људи. „Техничка ограда“ коју обезбеђује IDF постављена је изван села према дубини Израела. Зато UNIFIL има главни терет одговорности за заштиту села

од евентуалне инфилтрације лица лоших намера са севера.

Пар километара северно од Гаџара, на брежуљку са одличном погледом на место и прилазе, смештена је база Уједињених нација 4-28, задужена за обезбеђење контролних тачака око села. У средишту базе, на јарболима су застава домаћина Либана, застава УН и две националне заставе – Шпаније и од недавно Србије.

У првој ротацији вода Војске Србије јединица је на задатке око Гаџара кретала из главне базе Сектора Исток, 7-2, смештене у близини места Маржајун и Ебен Елсаки, са православном и маронитском већином.

Друга ротација вода из Четврте бригаде Војске Србије, одмах по доласку у Либан, 24. маја, премештена је из базе 7-2 у базу 4-28 Гаџар, у којој ће остати свих шест месеци мандата.

Сада базу 4-28 деле Срби и Шпанци, који су пре доласка у Либан прошли заједничку обуку и увезивање у колектив. Оба вода користе лака оклопна возила за патролирање. У бази су обезбеђени солидни

услов за живот. У климатизованим просторима су клуб са Тотал-ТВ да се не би „заборавио“ матерњи језик.

Већ први метри после изласка из базе подсећају да у Либану немашале са стриктном применом процедура - пут од базе 4-28 до северног обода Гаџара, назван Сијера Делта 1, води кроз минско поље. Осим замршеног статуса села, прилике у зони коју „покрива“ вод Војске Србије још су сложеније због елитног хотела који је саграђен пре пар година на извору реке Вазани, око два километра јужно од Гаџара, дословце на неколико метара од „плаве линије“, која у том подручју иде матицом речице. Током лета у хотел долазе Либанци из иностранства који без тешкоћа прелази Вазани, иако се на другој страни налазе интервентне јединице IDF.

Брчкање у речици представља забаву високог ризика и потенцијални извор инцидента. Када се доведе у питање поштовање „плаве линије“ са израелске стране појављује се карактеристична ситуета тенка меркава. ■

Текст и фотографије
Александар РАДИЋ

Накура, смештена је поред дугачке камените плаже са које допире изузетно снажан мирис мора. Тај призор може да завара и да помислите да је Накура својеврсно летовалиште за војни туризам, али само на први поглед! Између базе и мора је бољикава жица и то она са жилетима. Безбедносни разлози налажу да се база помно чува јер не тако давно, 2006. године, израелске меркаве су прошле кроз улицу из саму ограду базе и срушиле све на шта су наишле.

Активности израелске авијације су свакодневни предмет осматрања потпуковника Ненада Милосављевића, пилота који је у Командни у UNIFIL чврсто на земљи, у канцеларији уређеној у контејнеру. Он сабира извештаје радарског осматрања.

– Пратимо повреде ваздушног простора Либана који нема ПВО и зато не реагује на свакодневне летове са израелске стране – каже Милосављевић. Његов посао је и да извези

сти о стању у ваздушном простору, али UNIFIL толерише присуство израелских авиона у ваздушном простору изнад своје зоне одговорности.

То је једна од бројних недоговорених нагодби које чувају варљиви мир у Либану. Израел из ваздуха има увид у прилике у Либану и превентивно делује према екстремним снагама које би можда гађале ракетама израелска насеља, као у скорој прошлости.

Замршена игра

Поред посете српским мировњацима у Либану, тим београдске продукције ЕАИ у сарадњи са Министарством одбране Србије требало је да сниме разговоре са локалним лидерима главних верских и политичких заједница – сунита, шиита, из Амала и Хизболаха. Током снимања у подручју Маржајуна чула се детонација. Није било јасно шта се десило,

али створила се атмосфера ишчекивања евентуалне војне противакције Израела. Чуо се звук борбених авиона и врло бројне безбедносне организације у цивили брзо су реаговале.

У таквој атмосфери, на улици, сунитски муфтија шеик Џамал Насер стајао је пред камером, а припадници једне од безбедносних служби у неверици су гледали да неко и тада снима. Одмах су тражили дозволе на преглед.

Дискретно, потпуковник Дедић је показао руком зграде које су се низале од цамије.

– У свакој је по једна од служби безбедности, све до краја улице – рекао нам је Дедић.

Интересе сваке организације штити властита безбедносна служба. У тој замршеној блискоисточној игри користити камеру знатно је већи проблем него носити пушку. ■

